

Datum: 14 november 2013
Aan: Commissie Bestuur en Middelen
Van: Wethouder den Dulk
Onderwerp: Gemeentegarantie Scholen aan Zee voor een bedrag van ongeveer € 15 miljoen

Doel

Deze bespreeknotitie heeft als doel discussie te voeren over de aanvraag van een gemeentegarantie voor een lening van € 15 miljoen. Er moet een afweging worden gemaakt tussen het publiek belang enerzijds en de financiële risico's anderzijds.

Aanleiding

Scholen aan Zee vraagt de gemeente om een gemeentegarantie voor een lening van circa € 15 miljoen. Deze lening wordt gesloten tussen Scholen aan Zee en het Rijk in het kader van schatkistbankieren. Het schatkistbankieren voor onderwijsinstellingen is sinds 2008/2009 mogelijk. De leenfaciliteit binnen het schatkistbankieren kan vanaf 2012 alleen worden benut met een gemeentegarantie. Daarvoor was het voor onderwijsinstellingen mogelijk ook zonder een gemeentegarantie bij het Rijk te lenen. Het schatkistbankieren heeft voor onderwijsinstellingen het voordeel dat goedkoper kan worden geleend. Dit is goed voor het onderwijs, er gaat minder onderwijsgeld op aan rente.

Kader

Het college beslist op aanvragen om gemeentegarantie op basis van het beleid dat de raad heeft vastgesteld. Ons beleid ten aanzien van het verstrekken van geldleningen en garanties ligt vast in de nota "de gemeente als bank". De kern van de nota is:

Het beleid zegt "Nee, tenzij"

Hoofdpijn van het beleid in de nota "de gemeente als bank" is dat het verstrekken van geldleningen en garanties NIET wordt toegestaan. Hierop zijn de volgende uitzonderingen mogelijk:

- Er is sprake van een subsidierelatie, het feit dat er een subsidierelatie is geeft aan dat er al een afweging is gemaakt of de activiteiten het publiek belang dienen. Daarnaast geeft de subsidierelatie invloed op de instelling en wordt er al financieel getoetst in het kader van de subsidieverstrekking. Voorbeelden zijn garantstellingen met betrekking tot de schouwburg en Blijf van mijn Lijf.
- De garantie wordt verstrekt door waarborgfondsen als het WSW (sociale woningbouw) of SWS (Sport). De gemeente treedt op als achtervang. Met de betrokken fondsen zijn overeenkomsten gesloten. Kern is dat de risico's gedeeld worden met andere partijen.

Een uitzondering die niet in de nota staat:

- De garantie wordt verstrekt aan 100 % verbonden partijen. De argumentatie hierbij is dat invloed kan worden uitgeoefend op het moment dat het financieel de verkeerde kant op gaat met de verbonden partij. Deze uitzondering staat (nog) niet in de nota. Voorbeelden zijn de garantstellingen aan Port of Den Helder en Willemsoord.

Toetsingscriteria

Als aanvragen passen binnen de kaders worden door het college garanties afgegeven. Hierbij gelden de volgende toetsingscriteria:

- Wensen en bedenkingenprocedure naar de raad volgen.
- Onderzoek naar financiële en bestuurlijke positie van de aanvrager en eventueel de financiële haalbaarheid van een project waarvoor de garantie wordt aangevraagd.
- Zekerheden bedingen in de vorm van bijvoorbeeld een recht van 1^e hypotheek.
- Er kan een vergoeding worden gevraagd als compensatie voor de garantstelling.

Bovenstaand proces wordt voorafgegaan door en opiniërende bespreking in de commissie.

Uitkomst

Het verzoek van Scholen aan Zee valt buiten de uitzonderingen

De instelling verkrijgt haar middelen voornamelijk van het ministerie van OCW die ook het toezicht uitvoert. Het zou daarom logisch zijn daar ook de garantstelling te regelen. Deze is echter in de voorwaarden voor het schatkistbankieren verlegd naar gemeenten.

Als gemeente hebben wij geen zeggenschap en daarom geen invloed op de bedrijfsvoering van Scholen aan Zee. Een garantie verstrekken houdt daarom een groter risico in.

Bespreekpunt

Kern van het beleid in de nota "gemeente als bank" is de afweging tussen het publiek belang dat we als gemeente dienen en de financiële risico's die we als gemeente lopen. Wat is hierover uw mening ten aanzien van de aanvraag van Scholen aan Zee?

Publiek belang tegenover financiële risico's

In de huidige tijdsgeest is het voor instellingen zeer aantrekkelijk bij de gemeente aan te kloppen voor een geldlening of garantie. De hoge kredietwaardigheid van gemeenten leidt immers tot flink lagere rentes die (bancaire) instellingen in rekening brengen. Dit kan vanuit maatschappelijk oogpunt zeer gewenst zijn. Daar staat tegenover dat de financiële risico's die met het verstekken van geldleningen en garanties gemoeid zijn groot kunnen zijn.

Onderbouwing financiële risico's:

Voorzichtigheid is gebaseerd op de volgende aspecten:

- De gemeente is geen bancaire instelling. De wet (wet Fido) schrijft voor zo min mogelijk risico's te nemen met garanties en geldleningen. Er zijn professionele instanties die deze taak veel beter uit kunnen voeren.
- Het is geen kerntaak van de gemeente om leningen en garanties te verstrekken en Het beleid van Den Helder is erop gericht taken af te stoten die andere partijen beter kunnen invullen (regiemodel) en ook geen kerntaak van de gemeente zijn.
- Voor het onderwijs geldt dat dit op afstand is gezet. Het onderwijs moet zijn eigen broek ophouden.
- Het verstrekken van geldleningen houdt risico's in. Dit leidt tot een hogere risicobedrag en daarmee tot het aanhouden van een hogere algemene reserve. Er moet geld gevonden worden om de algemene reserve te verhogen.
- Het toekennen van garanties en geldleningen kan leiden tot een aanzuigende werking naar (maatschappelijke) instellingen en het afschuiven of mijden van risico's door kredietverstrekkers. Het kritisch zijn aan de poort is daarom belangrijk.
- Behalve voor de 100 % deelnemingen kan er geen invloed uitgeoefend worden op de bedrijfsvoering van instellingen. Bij dreigende financiële problemen kan er niet (of nauwelijks) worden ingegrepen.
- Er is capaciteit nodig om nieuwe aanvragen te beoordelen en bestaande garanties en geldleningen te monitoren. De gemeentelijke expertise ontbreekt om goed te kunnen oordelen.
- De accountant zegt in het verslag van bevindingen bij de controle op de jaarrekening 2012 dat de economische omstandigheden kunnen leiden tot hogere risico's op leningen en garantstellingen.

Onderbouwing publiek belang

De hoge kredietwaardigheid van gemeenten leidt immers tot flink lagere rentes die (bancaire) instellingen in rekening brengen. Dit heeft voor onderwijsinstellingen het voordeel dat goedkoper kan worden geleend. Dit is goed voor het onderwijs, er gaat minder onderwijsgeld op aan rente.